

ГРОМАДСЬКИЙ ГОЛОС

соціалістично-радикальний часопис українського пращачого народу.

Адреса Редакції і Адміністрації: "Громадський Голос", Львів, Ринок 10, II. п.
Редакція рукописів не звертає.
Невідпущаних дописів не вистить.

ПЕРЕДПЛАТА: чвертьрічно 2:50 зол. За границею 2 ам. долари в рік, або їх вартість в ин. валюті.
Чековеkonto П. К. О. ч. 151.520.
В справі оголошень звертатися до Адміністрації.

Виходить в кожну суботу.
Ціна примірника 20 сот.

БОРІТЕСЯ — ПОБОРЕТЕ!

ВІД АДМІНІСТРАЦІЇ: Всім, хто не вирівнає своїх залежностей за передплату до 20 ц. м. здержимо з черговим числом дальшу висилку часопису!

3 партійного життя.

Дні заарешту. В «Ділі» з 3 жовтня ц. р. помістив д-р Р. Дашкевич заяву, в якій подає до прилюдного відома, що виступає з УСРП. Для вияснення інформує Головний Секретаріат УСРП, що д-ра Дашкевича ще 28 червня ц. р. завішено в членських правах та віддано під партійний суд за грубе порушення організаційної дисципліни. Д-р Дашкевич піддався цьому судові, який на кількох засіданнях вияснював поведінку д-ра Дашкевича в останнім часі. — І видно, що д-р Дашкевич сподівався, що в присуді суду з не найкращої сторони буде освітлена його послідна робота, коли, не чекаючи на присуд, уважав за конечне виступити з партії. Зрештою сам зміст заяви найкраще (в кількох місцях насилуючий правду) характеризує його, як одиницю, яка через свою особисту амбіцію неспосібна до організованої громадської праці. Головний Секретаріат не міг допустити і ніколи не допустить до запровадження в партійну роботу анархічного розброду.

В тім самім «Ділі» робить себе героєм безпартійности також виключений 28 вересня ц. р. М. Козланюк, який заявляє, будьтоби його Головний Секретаріат виключив тільки за порушення дисципліни. Тимчасом М. Козланюка виключено виразно за зловільну в підступну діяльність на шкоду партії.

Конференція У. С. Р. в Косові. Дня 6 жовтня ц. р. відбулася парт. конференція в Косові при участі кільканацяти делегатів із різних місцевостей. Конференція була посвячена майже в цілості фінансовій стороні та способам піддержки партійної організації. Численні бесідники згідно висловлювалися за тим, щоби старатися конче скріпитися матеріально і просвітно. Рівнож порішено, щоби брати участь у кожній діяльності народнього життя, переводити часті сходини членів місцевих гуртків, на котрих треба освідомлятися в загальних справах. Зі звіту виходить, що найкраще розвивається і працює гурток У. С. Р. П. в Кр.снолі з тов. Шекериком Юрою на чолі. Має він найбільше число членів і вилатив уже увесь партійний податок. Дальше йдуть гуртки в Перехрестях, Головах і др. Найгірше стоїть гурток (це не можна і гуртком назвати...) в Жабі, звідки досі навіть не надіслано — мимо упіменень — спису гуртка. Отже правильно числиться, що в Жабі є всього 2 члени У. С. Р. П., ті що реєструвалися в Повітовій Управі. Що до парт. податку, — одноразової данини на піддержання партії — всі признали, що хоч часи тяжкі, стягнути її треба

і стягають. Члени свідомі того, що як могли чужі данини давати, то можуть і свою. А дадуть раз, буде спокій на будуче.
Пов. Секр. У. С. Р. П.

ПРИСИЛАЙТЕ ПЕРЕДПЛАТУ!

Курс гривні грошей з дол. 16 вересня за долар 9:08.

Ціни у Львові: Пшениця двірська 44—45. звич. 41 75—42 75. Жито 31—32. Ячмінь 28. Овес 21 50. Гречка 27 75—28 25. Яйця 7—18 сот. Масло десерове 6 00. Бараболя 1 кг. [в дрібній продажі 7 8 сот. Мол.ко 1 літра 35—40 сот., сметана 1 90.

Товариші! Закладайте всюди «Лугові» руханково-пожарничі товариства. Статуту можна цабрти в адміністрації «Громадського Голосу».

Redakcja Czas. „Hromadskij Holos“ Pr. 451/26
W Imieniu Rzeczypospolitej Polskiej!

Sąd okręgowy karny we Lwowie, orzekł na wniosek Prokuratury przy tymże Sądzie, że reszty ulów umieszczonych w czasopiśmie „Hromadskij Holos“ Nr. 40 z dnia 9 października 1926, pod tytułem: 1) „W sprawie amnestji politycznych wiazniw“ w tęp do słów: „politycznych wiazniw“ włącznie, 2) „Koopera ja na Wołyni“ ustępi mi dzy s owami: „polityczno i akcji... a: kooperatywne budiwnyctwo, 3) „Szczodijesia w Poliszczu“ ustępi między słami: u władzi... a: polityczny bandytyzm, 4) „Zi swita“ ustępi między słowami: „ukrainshoho praporu... a: Toj panewropejskij, zawiera znamiona ad 1) 4) zbrodni z § 65 a) k. ad 2) wyst. pku z § 300 k. ad 3) występku z § 305 uk. że zatem zarządzona przez Prokuraturę dnia 6. października 1926 i w tym umi wy. onana konfiskata jest usprawiedliwiona i zarządził zniszczenie całego nakładu i wydał w myśl § 493 pk. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowan. go.

Zarazem wydaje się nakaz odpowie iz alnemu redaktorowi tego czasopisma, by orzeczenie niniejsze umiescił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu p ciaga a sobą następstwa p zowidziane w § 21 ust. 1 druk. z 17 grudnia 1862 (Dz. pp. Nr 6 ex 1863 tj. zasądzenie za pr. ekrosczenie na grzyane do 400 zł.

Lwów, dnia 7. X 1926.

Na st.

ВІЧА І ЗБОРН.

Позір Львівщина і Щ реччина.

В неділю дня 24 жовтня ц. р. відбудеться о год. 1 попод. велике селянське віче

в Сердци.

Селяне дооколичних сіл! Явїться чисельно на вічу!

Позір Белзщина!

В неділю дня 24 жовтня відбудеться селянське віче

в Белзі.

Приходїть на раду!

Українське Кооперативне Свято у Львові

відбудеться у Львові, в неділю 17 ц. м.

Програма цього свята ось яка:

На площі Сокола Батька о год. 11. привітає зібраних кооператорів та прихильників української кооперації Рада Ревізійного Союзу Українських Кооператив, по чім слїдує привітання Свята відпоручниками кооперативних і загальнонаціональних установ. Потім при звуках трьох селянських оркестр з львівського повіту, відбуватимуть вправи богатьох сотень „Лугу“ та „Сокола“.

У вечері цьогож дня о год. 19. пичнеться в салі Музичного Товариства ім. Лисенка Святочний Кооперативний Вечір, на якому виступить хор львівського Бояна та будуть відчитані реферати:

1) Представника волинської української кооперації про „Єдність усієї української кооперації“,
2) Реферат голови Ради Ревізійного Союзу.

Вступ на площу і на садю відбудуться Добровільні датки на фонд кооперативної пропаганди прийматимуться.

Українські селяне і робітники!

З усіх усюдів, де тільки дійшла українська соціалістично-радикальна думка і де згуртувалися українські працюючі люди в місцеві політичні організації, з усіх Повітових Управ і місцевих Громад УСРП напливають вістки, що наша партійна сім'я приступила вже до виконання обов'язку наложеного Головною Управою.

Збирає партійний податок на 1926 р. та збирає партійний фонд оборони й боротьби українських працюючих мас, призначений на поширення партійної преси й думки та на поширення організаційної сіті.

Хоч це щойно початок ударного завдання партійних членів, то вже тепер видно, що наші Товариші прикладають усіх сил, щоби поспішити в поміч Головній Управі та зложити квоту, якої вона від членів УСРП зажадала.

В касі партійній зложили на першій зазив: Збарашчина 38 зол., Самбірщина 115, Рудеччина 80, Зборівщина 17, Рогатинщина 200, Станіславівщина 180, Львів місто 45.

Але все те є ще дуже мало, щоби вирівняти довги й приступити до поширення видавництва «Громадського Голосу» та самої організації

ТОВАРИШІ Й ТОВАРИШКИ!

Великі пани, поміщики, фабриканти, банкири складають тисячі на цілі своєї організації і преси. Тому в них є сила і влада, хоч їх така жмінка. Але їх організація не стане заступати Ваших інтересів. Зрозумійте, що Ваших інтересів може без зради, чесно й без викрутків боронити тільки така політична організація, яку Ви власними жертвами і силами створите й яка тільки від Вас самих буде залежати.

Тому до діла Товариші!

Складайте партійний фонд оборони й боротьби, або на руки відповідних Повітових Управ, або просто на адресу секретаря УСРП тов. Навроцького Осипа, Львів, Ринок 10.

Складайте партійний податок в сумі 1 зол. від особи за 1926 рік!

Передплачуйте самі «Громадський Голос» і других заохочуйте!

Нехай шириться українська соціалістично-радикальна думка!

Нехай росте УСРП — політична організація українських працюючих людей!

По дорозі до мети.

Без політичної сили не зможе ніколи український працюючий народ добитися своєї мети. Політична сила знову є неможлива, коли не має політичної партії, яка опиралася би на твердий ґрунт господарських, професійних і просвітних організацій, при помочи котрих могла би партія поширювати й скріплювати свідомість працюючих людей та виховувати їх на свідомих своїй мети борців і будівничих нового ладу.

Все те відомі правди і жадна політична організація, яка бере поважно свою програмову мету, не може інакше поступати. По дорозі до своєї програмової, остаточної мети мусить політична партія очищувати їй дорогу, будувати господарські, професійні й освітні організації, хоч безпосередно не роблять полі-

тичної праці, то посередно підготовлюють ґрунт та своєю дрібною, щоденною працею кладуть підвалини під нове життя. Так завжди ставили справу **отверто** соціалісти-радикали. Ідучи до своєї мети, змагали вони все до того, щоби в господарських професійних та освітніх товариствах їх члени працювали так, як цього вимагають інтереси українського працюючого народу. Того соціалісти-радикали ніколи не скривали, але навпаки цю думку поширювали в своїх письмах, на вічах і зборах.

Не інакше поступали також інші партії. Вони закладали свої окремі господарські й просвітні товариства, які мали працювати на господарським чи просвітнім полі по думці їх програми. От взяти хочби товариство «Просвіта», яке з початку було виключно націонал-демократичною інституцією. «Просвіта» вела тоді свою працю виключно в націонал-демократичному дусі, а соціалістично-радикалів навіть не приймала в свої члени. Відома річ, що не прийняли були навіть Івана Франка.

І треба було цілого ряду літ, заки можна було добитися того, що хоч формально, назверх, перестала бути «Просвіта» націонал-демократичною баштою. Очевидно, що націонал-демократи того **отверто** ніколи не говорили, а навпаки для баламутства людей проголошували, що це «народні» інституції. Їх фарисейство йшло так далеко, що навіть комітети свої партійні і зїзди називали вони «Народними». За те піднимали вони раз страшний гвалт, як що в якомсь освітнім чи господарським товаристві працювали соціалісти-радикали; таке товариство окричували зараз «партійним», «політичним» і як хто ще хоче! Очевидно, що товариство, в яким господарили попи по приказам консисторії, ширили там клерикалізм і паламарство, вважали вони все «безпартійним».

Цих кілька заміток уважали ми за потрібне написати з огляду на нову напасть на руханково-пожарничу організацію працюючих людей — «Луг». Приводом до тої напасти послужило те, що УСРП потягнула до відповідальності двох відступників, д-ра Дашкевича і М. Козланюка. УСРП домагалася від цих колишніх членів, щоби вели свою працю у відповідальний спосіб, то є, щоби творили централю «Великий Луг» на підставі волі вибраних делегатів «Лугів» з краю. Тимчасом д-р Дашкевич не хотів централі взагалі, а тим менше творити її на підставі волі краєвих Лугів. Щойно після того, як потягнуто його до відповідальності перед партійним судом, подав він статуту «Великого Лугу» та самовільно, не питаючися думки й волі краєвих «Лугів», замінував собі сам нібито централю з підобраних по своєму смаку людей. З того поступовання його було ясно, що д-р Дашкевич рішучо не хотів, щоби його працю контролювала громада, уважаючи «Луги», в які вложило свою працю багато людей, за своє приватне підприємство. Колиж проти такої поведінки виступили працівники «Лугів» в кількох повітах, то ясно, що Головна Управа УСРП не могла спокійно приглядатися, що член партії ради своїх особистих амбіцій топче звичайні правила народоправства і тому потягнула його до відповідальності. Це був обов'язок УСРП, бо вона морально відповідає за поведінку

кожного свого члена.

Так виглядала ціла справа. Очевидно, що УСРП мала право і **обов'язок** жадати від свого члена, щоби він не ширив в організації отаманського розброду. Такий самий обов'язок мав партія і супроти своїх членів у інших товариствах («Просвіта», «Рідна Школа» і т. д.), від яких мусить домагатися, щоби в них ведено працю громадським способом і в інтересах громади, а не в інтересах особистої честилюбовности. З такими людьми, що виломлюються з під громадського контролю, **не** хоче мати нічого спільного ані УСРП ані «Луги» в краю, ані жадна інша громадська організація.

Скриту думку яку мав д-р Дашкевич, видно з його заяви в «Ділі» і «Новім Часі». Правда помішана в ній з явними видумками, а при тім уклін в сторону УНДО, що він готовий організувати для панів і понів з УНДО **паламарські** «Луги». На щастя, луговий рух є так міцний і здоровий, що д-р Дашкевич не зможе разом з усіма кириниками запровадити до «Лугів» паламарщину.

Цікаво, хто відступництвом д-ра Дашкевича тішить і його похваляє. Це важне тому, що народна приповідка справедливо говорить: Скажи мені, хто тебе хвалить, а я тоді скажу, хто ти такий є. Ось ціла вязанка голосів: Ундівці пишуть:

«Ті круги громадянства, що заступають погляд безпартійности того рода товариств, як «Сокіл» чи «Луг» — проти партійности «Лугів» виступали. Що вони правильно ділали, на це вказує останній конфлікт, який вияснюють згадані заяви (д-ра Дашкевича і М. Козланюка). Довідуємося з них, що й організатори «Лугів» є за безпартійністю тих товариств. Це треба привитати як найгорячіше... (Новий Час ч. 11.) Д-р Дашкевич виходив з єдиної правильної становища, що «Луги» є непартійними і неполітичними товариствами («Діло» ч. 220).

Безпартійність розуміють тут очевидно панове з УНДО, щоби в «Лугах» не остало ані сліду з соціалістично-радикального і поступового духа.

Знову ж попи з УХА ще більше радіють над «наверненням» грішника та вихвалюють його так:

«Як бачимо, оба панове (Дашкевич і Козланюк) зайняли правильне становище в справі «Лугів». Подібні товариства не сміють бути партійні!»

В Глуховичах (повіт Львів) дня 10 жовтня аж коло церкви проголошував парох про «навернення» Дашкевича та закликав парохіян підпомогти йому проти соц. радикалів.

Не менше тішиться польська поліційна «Газета Цодзєнна», яка також з приємністю вичитує заяви обох відступників та звертає польським властям таку увагу:

«В остатніх часах Українська Соціалістичної Радикальна Партія, котрої органом є «Громадський Голос», закладає масово по селах Східно-Галичини товариства руханкові і пожарничі «Луги», котрі однак в дійсности є агітаційними філіями тої партії, а статут «Лугу» служить їм тільки за заслону для того, щоби приспати увагу властей.

Проти такої практики виступили два члени УСРП д-р Р. Дашкевич і М. Козланюк... за що їх виключено з партії...

«Адміністраційні власті повинні вислідити докладно, хто кермує діяльністю «Лугів», а до інформації нехай їм послужить заява обох панів (д-ра Дашкевича й Козланюка), оголошена в «Ділі» ч. 218.

Так розкривалися всі ворони та на різні голоси тішаться, що мають нових помічників у дрові Дашкевичеві і його прибічників. Але вони за скоро розкривалися, бо тим тільки зрадили свої погані заміри і мимохіть остерегли всіх перед шкідливою роботою обох відступників.

М. Мик.

Друга українська ярмарка в Станиславові.

Між 3. а 7. жовтня цього року відбувалася в Станиславові так звана Друга Українська Ярмарка. Всякий, хто мав нагоду оглядати ту ярмарку, виходив з неї дещо розчарований, бо бачив там лише дуже малу частину того, що хотів би бачити і надіявся побачити. Станиславівська ярмарка дала нам лише дуже малу частину того, що треба було і на нашу думку можна буде на того рода ярмарці показати. За те, що цьогорічна ярмарка була так скромна, не поносить очевидно вини той комітет, який організував цьогорічну ярмарку і вложив в це дуже багато праці. За той короткий час і при тих обмежених средствах, які мав комітет, він зробив все, що було можливе.

На ярмарці була заступлена лише мала частина українських купців. Справдішних продуцентів майже не було. Не було на ній наших ремісників, широко навіть поза наші землі відомих кустарів, гончарів, боднарів, кушнірів, ткачів і інших. Ми хліборобська нація, але хліборобська частина ярмарки була страшно маленька, хоч це, що показав нам п. Терншляк зі Залукви чи Спілка Українських Агрномів, було найкращим доказом, що на тому полі ми можемо почути неабиякі здобутки.

Славне гуцульське мистецтво заступала на виставці косівська спілка «Гуцульське Мистецтво». Вистава цієї спі-

ки гарно уряджена, велика, але вона в більшості робила враження вистави купця-посередника, а не виробника. Чи не найкраще заступлене було виробництво килимів. Поза гарно упорядкованими килимами «Гуцульського Мистецтва», більшість з них була порозкидана скрізь по цій виставці, їх ужито як прикраси різних кіосків, чи навіть балконів. Через це вони часто губилися, через це несе, хто проходив через виставку, не звернув уваги на прекрасні килими виробу п. Кульчицької з Перемишля, які висіли високо на балюстраді балкону.

Розмірно багато заступлені були видавничо-книгарські підприємства. Чомусь однак книгарні, які були на виставці, виставили видання тих видавців, які самі мали на ярмарці власні вистави, але не виставили майже ні одної книжки виданої на Релікій Україні. — цікавих на неї було багато.

Деякі виставці вбиралися зовсім не-потрібно також в чужі пера. Наприклад «Маслосоюз» крім своїх виробів виставляв чужі машини.

Зовсім не потрібно дозволив комітет ярмарки пописуватися на ярмарці і то при самому вході, якимось проїдисвітам, базарним продавцям якогось чудотворного мила. Ще менше потрібна була того вечера, коли замикало вже виставку та погана музика, яка спричиняла просто велику мандрівку молодого жіночого народу по ярмарці тоді, коли виставці вже почали пакувати свої експонати не могли вже нічого показати.

а навпаки потребували як найбільше вільного місця і часу.

Було б мабуть вказаним, щоби з нагоди такої виставки роздавано кільком виставцям, які на це з окрема заслужили своїми експонатами, похвальні грамоти чи навіть медалі.

Та на загал Станиславівська Ярмарка була гарним початком. Навіть при тій малій кількості — всього 56 — виставців, яка взяла участь в ярмарці, можна було перекопатися, що майже всі свої потреби можемо задовольняти у своїх фірмах, та що клич: «Свій до свого» не є пустим кличем. Він може у великій мірі бути переведений в життя. На будуче треба таку ярмарку довше приготувляти. Ті, які приготувляти цьогорічну ярмарку, повинні продовжувати свою працю та притягнути до неї других. Цьогорічну ярмарку відвідало рішучо за мало людей (біля 7.000 осіб). Чи не було б вказаним, щоби кооперативній централі в порозумінні з центральними організаціями купців і продуцентів організацію такої Ярмарки-Виставки взяли на себе?

За Україну в своїй кишені.

Ми, Родинські селяне, вже звикли до брехні і доносів «Дзвону». Щораз, то клевете він нас та закидає нам комунізм. Але ми, котрих він засищує своїми провокаторами й провокаціями, сміло й отверто йому говоримо, що вся робота дзвонарів з «Дзвона» є зрадницька й шкідлива. Все те, що там гуртується,

ІВАН ФРАНКО.

Радикали і попи.

III.

Радикали бунтують нарід проти попів...

Кілько в тім правди?

Певна річ, радикали не є і ніколи не були сердечними приятелями попів — не говоримо про одиниць, а про цілу верству. Чому? Тому, бо така вриязнь мусіла би бути службою попам. Попи є така верства, з котрою неможливо водити вриязнь, як рівний з рівним. У відносинах кожної партії непопівської до попів можливі тільки дві дороги: або стати против попів, або піти на їх службу. Так було з нашими народовцями*), що зразу були партією світською (непопівською) і ліберальною, а задумавши привернути попів до народовства, зробилися слугами попівства і його класових інтересів і загубили по дорозі свій лібералізм. Так було з польськими народовцями, що довгий час з далека обминали попівське питання, відмовчувалися на тисячі попівські зачіпки, а про те таки дійшли до того, що біскупи викляли їх газету і розпочали з ними завзяту війну...

Отже не дурімо себе самих і не ховаймо голову в пісок! Коли радикали хочуть бути правдиво людиною, хліпською, світською, непопівською, поступовою партією, то війна між ними і попівством мусить бути. Це на просвітнім полі війна між свободою думки і дослідом, а застосем; на політичнім полі війна між правдивим, широким демократизмом, а іншою формою шляхетчини і класової виключності.

Радикали не лякаються тої війни, ідуть до неї свідомо, в тім переконанні, що вона замість шкоди може принести нашому народові велику користь, розбудити його до духового життя, до самостійного думання і самостійної праці. Одного тільки бажають радикали: щоб та війна велася достойно, як слід освіченим людям, без клевет, без лайки, без озлоблення, без денунціяцій. Як велася вона доси?

Вона розпочалася не нині і не вчора, розпочалася тоді, коли ще не було радикалів на світі. Попівство розпочало

її від перших хвиль нашого національного відродження. Все і всюди, де будилася нова думка, де роздавалося живе слово, навіть з уст одиниць — попів — загал попівства, його світочі і верховоди ставали против, піднимали крик, уживали і надуживали своєї власти, щоби побороти, здусити новинку, скувати нового духа, заглушити нове слово. Попа Григоровича, що боронив мужиків у Стецеві, окричали його ж собраття-попи «божевільним Галатимом». Попа Маркіяна Шашкевича гонили з семінарії і вігнали передчасно в могилу. Попа Вагилевича довели до того, що перейшов на лютеранство. Піп Осип Левіцький похвалив заборону Шашкевичевої «Русалки Дністрової». Піп Малиновський довгі літа не допускав до видрукування молитвослова нашою народною мовою і знищив рукопис Пулюя, переданий йому до оцінки. Пригадаємо, яку завзяту війну провадив загал нашого попівства з першими починами світської, особливо популярно-наукової літератури на народній мові, як заїло нападав на Шевченка і інших українських письменників «Русській Сіон», видаваний кардиналом Сембратовичем. Пригадаємо, як скажено кидалися наші попи на перші початки реалістичної літератури, на перші проби малювати вірно життя простого люду. Пригадаємо, який гвалт підняло було наше попівство против перших проб зовсім теоретичної дискусії соціалізму на нашій мові. Пригадаємо, що майже рівночасно з першими завязками наших народніх читалень видана була з львівської консисторії куренда, котрою наказувано попам остро цензурувати всякі книжки і газети, які приходять до читальні, і не допускати нічого противного вірі і попівству. Пригадаємо, що в 1879 році кількох семінаристів з української духовної семінарії вигнано за те тільки, що мали на вулиці розмовляти «съ нѣкимъ индивидумомъ именемъ Франкомъ» як писано було дословно в їх «делегації», тай то та провина зражена була на них без підстав, фальшивим доносом одного їх товариша а нізійного «батька Руси». Ми могли би понаригатувати ще довгий ряд подібних історій, але досить тих. Вони показують, що не радикали перші розпочали війну з попами, що вони, так сказати, ще в колісці заїшлися в розгарі тої війни.

(Дальше буде).

*) партія народовців — це партія, з якої відтак повсталася націонал-демократична партія. — Ред.

чи зайди, чи свої — то стали на одній досці польських наймитів. Це та отаманія, авантюризм, хруніяда, що стає на дорозі освідженню і волі українського народу.

В який спосіб вони працюють? Горілкою і газетою задурюють село, обіцяють дозволи на вистави театральні, підшиваються інколи під «Просвіту», хоч найчастіше на її культурно-освітню діяльність роблять ганебні та невірні доноси. Це так було з «Просвітою» у Здолбунові. Взагалі, Оскілковщина, що тут назвала себе «партією» — (У. Н. П.) це тільки маленький гурток, що ховається за жандармські багнети, яким вона помагає.

І дивно, як усюди робота зрадників до себе подібна! Найкраще бачимо це ми, що не орієнтуємося на жадного ворога, а тільки на свої сили. Ми бачимо як прихильники чужих орієнтацій ширять баламуцтво між народом і одні хвалять Москву, а другі Паршаву. Одні доносами, наклепами працюють, щоби заслужити на ласку своїх хлібодавців. Називають усіх своїх ворогів комуністами, а другі це прихильники Москви називають усіх, що не є з ними, польнофілами, петлюрівцями. І тут карають за комунізм, а там за петлюрівство.

Але всякий свідомий Українець селянин, чи робітник, соціаліст знає, що всі польські або московські прихвостні є тільки запродавці, які працюють для своєї кишені. А для нас вони залишають податки й тягарі. Вони начебто ганяють за якоюсь Україною, а тої, що терпить коло них ярмо, наругу й нужду — цієї не хочуть бачити. Своім вислугуванням ширять тільки розгартіяш між народом. Коли ви станете заглядати до

їх кишені, коли їм виразно кажете, що їх орієнтація, це є орієнтація на власну кишеню і хвилевий чи будучий особистий зиск, то вони зачнуть на вас обурюватися.

Пізнають працюючі люде московську партію на Великій Україні — пізнаємо й ми тут Оскілковщину й проганяємо її з усіх закутків. Тільки ще найбільш темні вірять їм, або найбільші труси ховаються за них, або найбільші хруні ждуть за вислугу на добру посаду.

Але хто стоїть за те, щоби знову здобути потоптані права для всього працюючого українського народу, той стає в ряди соціалістів-радикалів.

С. В.

До чого це доведе?

Філія «Просвіти» в Калуші повідомила Головному Відділу Т-ва «Просвіти» в Львові письмом з дня 25 вересня н. р. ч. 44. що дотеперішній голова цієї філії Рінкентий Микласевич суддя в Калуші на засіданні Відділу філії дня 2 вересня н. р. вніс резигнацію з головства філії «Просвіти» по причині наказу його службової влади президії апеляційного суду в Львові, в якому зазначено, що займаюче ним становище голови філії Т-ва «Просвіта» дало підставу до узасадненого підозріння його о антидержавну діяльність. З тої самої причини також суддя Стефан Гладшорський мусів зрезигнувати з головства «Народного Дому» в Калуші.

Ось якими шляхами думають ці польські урядові круги спинити культурно-освітній розвиток українських працюючих мас. Вони думають, що ви-

старчить заборонити білим рабам, українським інтелігентам, що найшлися в польській урядовій службі, вступ до читалень «Просвіти», а вся освідженча робота по українських селах стане. Український хлоп стане цілком дурним і тоді боротьба з ним буде дуже легка.

Польські судові влади поступають тут дуже цікаво. Вони не можуть Калуській філії «Просвіти» доказати нічого протизаконного в її діяльності. Прокуратура суду не веде в тім напрямі ніякого слідства, не ставить навіть вимоги на переведення ревізії, бо не має на це навіть тіни законного оправдання. Але своєму урядовцеві забороняє бути головою філії «Просвіти», бо це є «антидержавна діяльність». Державний польський урядовець Українець, на чолі освітньої української установи, по нашій думці не може навіть як слід відповісти сучасним завданням освітньої праці між українським працюючим народом. Його спиняють його власні службові обовязки і власна службова залежність і краще, коли на чолі української громадської роботи стають люде від польської платні незалежні. **Найкраще, коли ній громадській праці лавуть провід самі селяне й робітники.** Тому ми не є конче за тим, щоби залежна українська інтелігенція брала провід у політичній, чи освітній роботі.

Але виступаємо проти цього безправства та проти терору, який хочеться таким ставленням справи викликати у відношенні до культурно-освітніх і інших українських установ. Ще оден крок далі — і Українцеві, польському урядникові, білому невільничкові не вільно буде бути членом українських

О. А. С.

Кооперація на Волині.

II.

Отже, розглядаючи кооперативні відносини на Волині, зазначимо, що кооперативні організації діляться на споживчі й кредитові.

Споживча кооперація знов таки складається з двох ступенів, цеб-то товариств на селі і в місті, що об'єднують окремих осіб і Союзів Кооператив, що об'єднують кооперативи 1-го ступня. Ці товариства розпадаються по повітам Волині таким чином:

Кремінецький повіт: 15 товариств 1-го ступня, 1 союз, 2 банки; Остріжський пов.: 5 тов. 1-го ступня, 1 союз, 1 банк; Здолбунівський пов.: 10 тов. 1 ступня, 1 союз, 1 банк; Луцький пов.: 17 тов. 1-го ступня, 1 союз, 2 банки; Горохівський пов.: 17 тов. 1-го ступня, 1 союз, 2 банки; Дубенський пов.: 17 тов. 1-го ступня, 1 союз, 2 банки; Ковельський пов.: 5 тов. 1-го ступ., 1 банк; Рівенський пов.: 5 тов. 1-го ступ., 1 банк.

У цій таблиці не назначені кооперативи польські і жидівські, які фактично не обслуговують українського населення. Опріч того, ця таблиця не є вичерпуючою тому, що не маєється під руками відповідних даних.

Що торкається кооператив першого ступня, то вони в своїй більшості тільки що починають спинатися на ноги. Проводять на разі одну торго-

вельну діяльність і навіть не скрізь являються самовистарчальними. Культурної праці майже не ведуть по часті з браку коштів, а почасти з браку належних популяризаторів кооперативних ідей. Ці товариства будуть мати свою будучину тільки тоді, коли підлягатимуть одному керуючому центрові. Конечним для оздоровлення кооператив першого ступня є підготовка певного кадру робітників, знаючих з одного боку торговельну роботу і даючих культурний напрямок з другого боку. Новіж товариства можуть тоді тільки відчинятися, коли матимуть всі умови для свого розвитку, цеб-то необхідний капітал і умілого керівника.

Кооперативи другого ступня, або союзи кооператив, являються штучними організаціями, утвореними без ініціативи кооператив першого ступня. Ці союзи є майже мертвими організаціями, вони не обслуговують своїх товариств ні кращим, ні інструкторською допомогою, не мають власних капіталів, а тому засуджені на смерть. Вони ведуть сумітне життя, маючи великі видатки з малі побутки. Союзи тільки тоді будуть могли розвинуватися, коли кооперативи першого ступня будуть вбачати потребу такої організації.

Відрадним явищем є та обставина, що наші споживчі товариства першого ступня тягнуться до ідейного центру — до Ревізійного Союзу Українських Кооператив у Львові, який дає так практичні вказівки, як ідейний провід.

Кооперативні банки, а властиво ощадно-позичкові товариства на Волині, деякі з великими оборотовими капіталами, відразу не зрозуміли свого завдання. Замість того, щоби поштучати здоровий і правильний кредит та помагати оздоровлювати господарства своїх членів, вдарилися вони в різні купецькі і банкові комбінації. Цей хибний крок повинен як найскоріше виникнути.

Банки не мають одного ідейного осередка, бо одні належать до польського центра у Варшаві, а другі до українського у Львові. Розбіжність що до напрямку самої роботи панує тут поміж зарядами банків, нема розуміння ваги одної кооперативної політики, а навпаки йде шкідлива конкуренція поміж ними. Щойно в останнім часі виринула думка узгіднити свою працю в цілому, в звязку з Ревізійним Союзом у Львові. Зрештою кооперативні банки існують ще короткий час, а тому можна сподіватися, що поволі саме життя буде вказувати на похибки та їх виправляти.

Роблячи підсумки теперішнього оплаканого стану кооперативного будівництва, мимо волі виникає питання, які перешкоди спиняють його розвиток. Цих перешкод є навіть за багато. Головні з них такі: 1. Брак потрібних кооперативних працівників, які вмілиби й хотіли вести свою роботу згідно з кооперативними засадами. Особи, що репрезентують кооперацію на Волині, як М. Алешков з Кремінца, Голубовський з Дубна, О. Ковалевський з Луцька і їм

товариств, хто зна — може й не вільно буде женитися в українській хаті — бо це буде також... »антидержавна діяльність«!!!

Як дбає станіславівський магістрат про бідні сироти?

На торг до Станіслава вибралася для б. вересня Катерина Вовчук з Бузуполя. Мала пильний довг до заплачення і тому винесла пару кур і 110 яєць на продаж. На торзі прийшов до неї урядник магістрату, без доказу завирокував, що яйця в старі та заявив, що вона в перекупка. Ніщо не помогли Вовчуковій запевнення, що яйця в свіжі. Він навіть не хотів розбити одно яйце на пробу. Не допомогло й запевнення, що Вовчукова не в перекупкою, але селянкою з Бузуполя.

Старший магістратський урядник запровадив Вовчукову до магістрату і там заявив їй, що яйця конфіскує на бідні сироти. Крім цього мусіла Вовчукова заплатити мито, і хоч прийшла з добрим товаром до Станіслава, то вернула до Бузуполя без грошей. А там ждало на свою маму шість голодних дітей. Ось так станіславівський магістрат напастує селян „з гуманітарних причин“. Але оборонити їх перед розбоєм не збирається. В Станіславі дуже часто можна тепер побачити таку історію, що коло кожної селянської фіри крутиться по кілька злодіїв, які в очах господаря тягнуть йому з фіри, що насуне під руки. І хоч поліції більше, здається, як спокійних громадян, то селянинові небезпечно з торгом у місто виїжджати. Бо що злодії не вкрадуть, то до магістрату заберуть.

Блупільський.

подібні, ніколи не мали нічого спільного з кооперацією тай не мають тепер, а тільки обставини висунули їх мимохіть на чолі становища в кооперативних установах. 2. Пасивність місцевої інтелігенції до громадської роботи і цілковита її нездарність до зрозуміння ваги й шляхів господарського визволення. Яскравим прикладом до того служить той факт, що організована Начально-Господарська Рада для Волині, Холмщини, Полісся і Підляшшя, на чолі котрої стояв п. М. Чучмай, вмерла зараз по своїм народженні, не маючи потрібної сили до життя. Другим доказом нашого твердження є безсумнівна руйнівницька робота деяких осіб на полі кооперативу в Дубенщині, яка дійшла до того, що український кооперативний Банк перетворено в „Славянський Банк“ усуваючи з нього всякий український національний вплив. 3.) Мала популяризація кооперативної думки в масах. Насувається силоміць питання: чи в хоч одна кооператива, заложена з почину і в місці осідку наших послів і сенаторів?

До відрадних явищ треба зарахувати: кооперативні курси, що відбулися в Кремінці, Луцьку й Ковлі, які вибиваються з наших буднів, але котрі не вичерпують величезної потреби кооперативної пропаганди; призначення Ревізіоним Союзом у Львові інструктора для кооператив першого ступня на Волині.

(Конець буде.)

3 вічевого руху.

Віче УСРП в Озірній, Зборівського пов. На неділю 10 жовтня ц. р. скликала місцева Громада УСРП в Озірній народне віче. Вже довго перед початком віча, яке почалося о 12-ій годині в полудне, маси міщан і селян, як місцевих так і з доколичних сіл, заповнили велику салью місцевої читальні «Просвіти». Відкрив віче делегат Повітової Управи УСРП зі Зборова тов. Осип Маланчук. До президії вибрано тов. Михайла Стеця і Петра Гуменюка. Перший реферат про політичне й господарське положення українського народу під Польщею виголосив тов. Михайло Матчак. Вже з початку того реферату присутній на вічу комісар зборівського староства Павліковський почав дуже денервуватися і переривати бесідникові. Тов. Матчак запротестував проти поведінки комісара, та заявив, що не має найменшої охоти робити комісареві приємності і давати йому нагоду розв'язати віче і в дальшій промові буде намагатися уникати сутичок зі задиркуватим комісарем. Та видно, що комісар встатки постановив собі за всяку ціну віче розв'язати і зробив це тоді, коли того найменше можна було сподіватися. Коли при кінці свого реферату бесідник підкреслив, що українське селянство буде дальше добиватися того, щоб уся земля великих земельних власників перейшла без викупу до рук безземельного і малоземельного селянства, комісар розв'язав віче, мотивуючи це тим, що «бесідник виступає проти приватної власності хороненої конституцією». Ця нечувана комісарська самаволя викликала велике обурення вічевиків, які гримкими окликами протестували проти розв'язання в.ч. Відважний старостинський комісар сховався за плечі повітового коменданта поліції Земана, котрий прибув до Озірної з 25 жандармами зі Зборова і доколичних постерунків. Жандарми опорожили салью і розігнали вічевиків з площі перед читальнею.

По вічу відбулася довірочна нарада місцевих членів і симпатиків УСРП. При кінці тої наради тов. Матчак дав огляд усіх українських політичних партій і організацій на західно-українських землях і на еміграції (в Чехословаччині, Німеччині, Франції та Сполучених Державах Америки). На тій частині наради були присутні також як гості нечлени УСРП.

Що діється в Польщі?

Майська курація.

Що хвилини, по дві краплині. Поволи й обережно витручує правительство Пілсудского своїх політичних ворогів з деяких відповідальних урядів. Де прихильників Пілсудского в більше, там викидують вшехполяків та п'ястівців скоріше і без церемоній. Це головно в війську Пілсудскі має свою гвардію, а вона має його і як запевняють вшехполяки, також ним крутить. В інших урядах переводять зміни обережно і ходять як кіт коло сала. Зачалося з чистки в війську. Тут Пілсудскі був найсильніший і тут дуже скоро повикидав ворожих собі генералів. Одних засадив до тюрми а иншим загрозив криміналом. Генерали зрозуміли: програв війну йди в дураки. І пішли. Тільки найповажніший і найспритніший ворог Пілсудского остався. Це генерал Сікорскі у Львові. Що хвилини розсівають чутки, що він відходить, але покищо остав. Отже курація в війську пішла гладко. Офіцери дістали більшу платню і тепер бють навіть послів, котрі сміють критикувати військовий бюджет маршалка Пілсудского.

Курація в інших урядах іде тяще.

Головним чином іде зміна в польській дипломатії. Змінюють польських послів в Москві, Римі, хочуть змінити делегата Польщі в Союзі Народів і в інших державах. Це в зв'язку з тим, що загранична політика Польщі з приходом Пілсудского до влади зачала орієнтуватися на Англію, а не на Францію, на яку орієнтувалися попередні хівноп'ястівські,

вшехполяцькі правительства з Грабськими та Вітосами на чолі. Англія попала в поважний спір з большевицькою Росією. Обі ці держави шкодять собі на кождім кроці. Поки що йде боротьба на дипломатичнім та господарським полі. Большевики хочуть мати свої користи на приклад у Китаї, але й Англія не хоче легко збутися своїх користей. Большевики пустили проти Англії в рух комуністичну й національну китайську пропаганду. Англіїці стараються відгородити Союз Радянських Республік від інших держав ніби кольчастим дротом і таким способом примусити його до більшої уступчивости. Тому прихід до влади Пілсудского в Польщі в безперечно великою побідою англійської політики. До війни відразу прийти не мусить. Бо Англіїці в тверезий народ і воліють без війни брати те, що їм вдасться. Їм краще, коли в Росії в слабе й негосподарне большевицьке правительство, неспосібне провадити через довший час правдиву війну з європейськими державами, аніж так, щоби там у Росії була инша влада, котра поставилаби цю державу скоро на ноги. Бо з сильнішою державою тяще боротися. Але може з тих спорів таки прийти до війни і тому мусить Пілсудскі позмінити політичних представників Польщі за границею, бо попередні представники, провадили політику зі становища інтересів Франції і не моглиб наломатися скоро до нового курсу.

Литовсько-польський спір і велика світова політика.

Через ту велику світову політику набрав дрібний литовсько-польський спір великої ваги. Ще в 1920 р. заключили Литовці з большевиками договір, в якому признано, що Вильно належить до Литви. Потім Польща захопила Вильно, а большевики, хоч признавали вже раз Вильно Литовцям, то в мировім договорі з Польщею з Ризі погодилися на такі польські границі, в яких Вильно нашлося при Польщі. Тепер большевицьке правительство заключило новий договір з Литвою і в нім потвердило всі постанови литовсько-большевицького договору з 1920 р. Польща вважає цей новий договір негідним з договором у Ризі і тому пише ноту до Уряду СРСР. з домаганням вияснення справи. Большевики, розуміється, не дадуть ясної відповіді, бо вони не думають битися з Польщею за литовське Вильно. Вони видвигнули цю справу тепер тільки тому, щоби відвернути увагу світа і власних робітничих та селянських мас від цього розвалу, який отсе проводиться в рядах комуністичної партії. Страхом перед зовнішною небезпекою та загрозою війни хочуть теперішні можновладці в Москві примусити комуністичну опозицію до мовчанки та на давний царський лад закликають російській нарід до єдності і до довіря існуючому правительству во імя „отечества“. Тому не треба сподіватися, щоби большевики хотіли зачинати війну з причини Вильна, Луцька, чи Львова. Вони до війни неспосібні, хіба лишень до паперової і тому скінчиться та ціла справа, що наробила стільки шуму, на паперових нотах. Инша річ, що таку нагоду може використати англійська дипломатія для себе, не конечно до війни, але ось хочби на те, щоби від слабих та розсварених комуністів вимусити дещо для себе на далекім Сході, в Китаї і т. п.

Нота Польщі до СРСР.

В ноті Польща заявляє, що новий литовсько-більшевицький договір є недодержанням польсько-більшевицького договору заключеного в Ризі, в якому більшовики признали всі східні-границі Польщі. Ті граници признали також західні великодержави дня 16. марта 1923 року. Тому Польща домагається вяснення в тій справі. Рівночасно польське правительство заявляє, що може вступити в переговори для взаємного забезпечення мира й ненапасти, але тільки в тим випадку, коли СРСР згодиться на заключення договору в купі з іншими балтійськими державами та й ще іншими сусідами Польщі (мабуть з Румунією).

Таким способом і більшовики й Поляки роблять багато галасу з нечева, бо й одним й другим треба цього крику. Комуністам треба цього крику про небезпеку війни, щоби заспокоїти спори, які розривають їх партію не тільки в СРСР, але також в Німеччині, Англії, Польщі і Чехії. Полякам і Пілсудському треба цього крику, щоби виправдати перед своїми податниками ті важкі видатки, що йдуть на військо і щоби виправдати перед світом, чому Польща мусить тримати так багато війська.

Зміни в адміністрації і підготовка до будучих виборів.

Польська адміністрація, воевідства, староства та поліція, перейшла за часів Грабських та Вітосів майже всеціло в руки вшехпольських партій. На випадок виборів до сойму, вони так перевели вибори, що до нового сойму знову увійшли ворожа для Пілсудського більшість. Тому не міг Пілсудський тепер розв'язати сойму, бо розумів, що нові вибори могли би дати нову силу його ворогам, які напевно постарали би його за його травневі революційні «гоцки-кльоцки» перед суд. Тепер він поволі приготував собі вибори. Змінює вітосівських воеволів, а настановляє своїх прихильників. Позволив на те, щоби в цілій пресі обійшли скандали про спілку варшавської поліції зі злочинцями. Тепер легше йому прийде позмінювати ті поліційні верхи, бо правниця не посміє стати в їх обороні. Він хоче зднати для себе певну частину польської правниці і виразно заявляє, що він давно поборює з соціалізмом, а є консерватистом. Отаному з польських хлопських постів виразно зазначає, що не думає приступати до перевередення земельної реформи. Гейті реформи переводить на те, щоби мести будучий сойм, який бурби в його руках. Розуміється, що користей з тих його реформ для українських селян і робітників не буде. Ім ніщо не прийде даремно. Чи проц владі в Польщі буде Грабські, чи Пілсудські. Тутут, чи Данишці — українській селянин і робітник всеодно матиме тільки те, що сподіється працею й боротьбою для своєї справи сам власними силами здобуде.

Що пишуть і говорять?

Як вони нас учать?

Орган Пілсудчиків «Глос Правди» в той спосіб боронить своїх прихильників від закиду, що вони побили посла Здзеховського, що називає те побиття тільки порушенням дисципліни пілсудчиків. Мовляв, вони можуть бити, але тільки тоді,

коли буде приказ. А щоби націонал-демократи не підносили занадто голови, то пілсудчики заявляють на їх адресу таке:

«Тоді, коли розходиться про державні справи, тоді, коли нам вільно, коли ми поносимо відповідальність за те, що робимо, тоді будемо вміти не тільки бити, але навіть стріляти з гармат»...

Свої про свого.

Часопис польських монархістів «Слово» дуже тішиться, що Пілсудські покликав на міністрів аж двох монархістів — Незабитовського на міністра рільництва Мейштовіча на міністра судівництва. «Слово» звертається до польської шляхти, щоби вона підпомагала Пілсудському; бо це мовляв свій чоловік, також шляхтич. Тих, що страхаються колишнього соціалізму (хоч і польського!) Пілсудського, успокоює «Слово» так:

«... в Пілсудській, поза політиком, що виїшов з революції і легіонерських відділів є ще спогади правдивого литовського шляхтича, що тужить до великих рухів і великої Польщі».

З поза ундівської маски.

Опозиція проти Центрального Комітету УНДО відкриває багато таємниць з крутої ундівської політики, яких дотепер українське громадянство не знало, а тільки догадувалося. В кількох числах часопису «Рада» розповідається про те, як то вже віддавна хитро-мудро продоптували ундівські політики зарослі травкою шляхи до Варшави. Ось, для приміру, що розповідає «Рада» про одно засідання Народного Комітету ще в 1921. р.

«... др. С Баран по дискретній конференції в бюрі директорі поліції Райнлендера з емісарем Варшави Мадейським, поставив формальне внесення, щоби зараз вислати до Варшави делегацію, котра в імені галицьких Українців завилаби згоду на польську державність і просилаби польське правительство роз'яснати з Народним Комітетом угодові переговори».

Це внесення відкинено тільки кількома голосами більшости. Потім у 1923 р. угодовці виступили вже цілком явно, але побачивши, що народ за угодовцями не піде, вбрали назад на себе маску непримиримости, щоби відтак тим певніше піти на варшавську дорогу.

Не самотні, бо з народом.

«Діло» дуже розжалоблене тим, що українські соціалісти-радикали не хочуть вднати з УНДО-м. Ундівські редактори не в силі зрозуміти того, чому УСРП не хоче встрявати в ундівське багно. Вони думають, що всі повинні бути створені на їх образ і подобіє, а тому підсувають своїм читачам думку, нібито соц. радикали тому «погнівалися з УНДО-м, що не повівся „наступ на краєві центральні“. Очевидно що вони вдають що нібито не тямлять, що ще в 1924 р. ухвалено на зїзді не творити з націонал-демократами ніяких спілок, тому що їх робота є для працюючого народу шкідлива.

Дальше ундівці з «Діла» нібито дуже жалують УСРП, що вона осамітнена. Це правда, що УСРП осамітнена від усяких політичних крутіїв. За те в своїй праці йде вона з народом, усуваючи від нього погубний вплив тих, що дуже люблять бути навіть у товаристві.

Цікава балачка.

Жалується теперішня півурядова польська газета «Глос Правди», що в Польщі громадянство не доросло до великих питань державного будівництва:

«Жахливе є це видовище, коли питанням життя ствердзя спроби безпеченства залку плиз Здзеховського, кади чи ласки для півліюта Мальчевського (бувший Вітосовий міністр війни), чи иншої сотки подібних дуриниць. Лїнина, та сонна громадська думка нашої землі харчується тими відлізками життя та великої праці, в якій не бере жадної або майже жадної участі».

А в «Слові Польським» п. Прушинські веселий та легкий побідник української школи чваниться, що Поляки є в Польщі дуже державно думаючим народом! І тому після него належиться, щоби Поляки зіли Українців на сніданок. Але видко з усього (не тільки з «Глосу Правди»), що в панів Прушинських більше тільки шастя як державного розуму і тільки великий є в них рот.

Дальше звертає «Глос Правди» увагу Поляків на це, що в інших народів всі зусилля покладено на це, щоби як найбільше продукувати, щоби працювати і радить не робити польському громадянству. Даремна робота є «Глосу Правди».

Є тисячі вільних робітничих і селянських рук, які нічого більше не бажають як тільки праці і тої праці в закарареній Польщі дістати не можуть. З голоду пухнуть.

Є дальші тисячі Поляків, які працю розуміють цілком на риворіть. Их ніла праця полягає в цьому, щоби іншим перешкаляти працювати. Це ріжного типу панове Прушинські, котрі ось як «працюють»:

Будують Українці свої українські школи, хочуть поширити освіту й свідомість між українським народом. Панове Прушинські аж мніють, так працюють, щоби «працю-Українців» знищити. Сотки Поляків працює над тим, щоби знищити українське господарство, відморляють дрібному селянству кредит, руйнують життя «Просвіти», «Лугів», нищать кооперативн, відморляють концесій, не допускають до ремесла, заппрають українським робочим рукам дорогу в місто і т. д.

Працюють, так працюють, що й «Глос Правди» повинен здивуватися!

З життя села й міста.

ВИЗИСК І НУЖДА.

Пороги коло Салотачи. Перед війною «Січ» у нас мала 300 членів і бібліотеку на 2000 томів. Підчас воєнної хуртовини все пішло між московські та людські руки. Була читальня «Просвіти» і друга з під виписки Качковського та під проводом Катитюки і інших. Вони тепер являю по хривіськи не допускають до ніякого культурно-освітнього життя. О. Мокрицький, це відомий москвофіл, тепер зійшов на політику своїх львівських побратимів з під знаку Черкавського Села велике, 900 номерів, 2000 душ. Поляків (ну, з ними з «визисня») є 46 родин. В життєвських руках очинилася вся польська культура в цьому «ресовім» селі. І пішли у їх руки також господарські масткі наших людей. Чисто життєвських родин є 32. Відомих і невідомих хривів Українців є в нашій селі до 25. Вони рахують на ласку панську, при помочі Поляків готують, що їм владється задерти нос до гори. Свідомих громадян є всього доже 10. В селі є Лїбіговський тартак, а управ тартаку є в руках чужинців (заграничних). Працює в тартаці до 200 робітників. З цього двох фахових робітників Українців — решта це Поляки фахівці. А нефахові, чорноробочі, визискувані самі українські безземельні та малоземельні селяне. Роблять по 11 годин в день за 2 зот, ще й о своїм харчі. (Щось як 22 амер. центи!). А над ними збиткуються ріжні наставники. Дня 17. 8. ц. р. побив Північї двох братів Мельників з села Журак, котрих замкнув після цього на ключ та пішов на постерунок. Жандарми списали протокол, але не мали

причини тримати людей і їх пустити. Причина такого поступовання bliще невідома, а Дмитро Мельник лежить хорий від побоїв при родині. Дивно, чому люде так дають собі їздити по носі. Були спроби допомогти селянству в тій нужді. Дня 22 серпня відбувся тут реферат т. Корнута Василя на тему «Потреба і значання професійної організації селянських зарібників». Чи буде з цього яка користь, покаже будучність. Виєсно статуту «Селянської Спільноти». Але о. Мокрицький не спить. Тому треба сподіватися з його боку перешкод. Бо він добачив в «Селянській Спільноті» шкоду для своїх професійних інтересів. А інтереси ладні: від Настуні Дутчак велика корова за похорои, видіята від дітей. Фрач мусів дати і бики і корову ітд. Такого отця попірає завзятий ундист Др. Чорненько. Обєсли село «привітели» добрі і нема з них користі, тільки шкода.

Місцевий.

НАШ БАТЯ.

Матвіївці, пов. Кременець. Наш батя, Володимир Сорожкєвич, має приблизно 50 років, але в цілм своїм пастирськїм житті не бачив Українців в широких шараварах. Хоч я і не раз переходив коло нього і в церкві стояв перед ним, але він не бачив. Це не диво, бо на праве око зовсім сліпий, тільки ще бракує, щоб и на ливе не зобачив. Це можу ствердити тим, що коли я прийшов до його в кімнату, то він так страшенно перелякався, що його любима «жак говорять матушка» 2 ночі клала зимний компрес, щоб не коньчився. Перелякало його те, що я прохав видати метрику для брата, котрий учиться в Кременецькій українській гімназії. З переляку сказав він до своєї любимої: «Я його тут задегжу в кімнати, а ти піди до поліції, хай тут пги мені його випоугує». Батю! Хай тобі боки попоряться! Брат же мій і не в широких шараварах ходив до нього, щоби відправив панахиду за Гараса Шевченка. Але чи з переляку, чи може, щоби не втратити ласки в поліції, чи може й тому, що замість курки та кишків трох, брат заплатив лише 50 сот.? — досить, що батя панахиди не відслужив. Хто мене не знає хай баті спить — хто я є, що то пишу.

Селянин.

Нова партія.

Дня 10 ц. м. відбувся у Львові спільний зїзд «Народної Волі» і Сель-Союзу, на якому проголошено злиття обох партій в одну, під назвою «Українське-Селянсько-Роб.тичне Соціалістичне Обєднання». Помимо того, що проводирі Сель-Союзу відповідно добрали собі таких делегатів, які сліпо ухвалилиби обєднання з «Народною Волею», то все таки аж три окружні організації вислали представників з наказом голосувати проти обєднання з «Народною Волею» та заявити, що вони з нею до обєднання не приступлять. Проти обєднання з «Народною Волею» заявила ціла володимирська організація з послом С. Назаруком на чолі, брідсько-радивилівська організація та два делегати з Холмщини. Павло Васильчук заняв неясне становище стримуючися при голосуванні.

До Тисн шого Комітету, який має право добирати нових членів, вибрано послів Чучмая, Козицького, Маківку та з «Народної Волі» Д. Вальницького, Пелехатого і Заяця.

Підчас відчитування декларацій Зїзду увійшла на салью поліція та зїзд розв'язала. Відкрити посольське віче також не дозволено, помимо протесту послів проти такого безправства.

Так зліквідувалася по нецілорічній істнуванні «Народна Воля», обєднуючися з частиною Сель-Союзу. Одні й другі проводирі переходили вже кілька перемін, то можна сподіватися, що незабаром перейдуть ще одну. На всякий випадок довго та партія тревати не буде, бо зібрано там так ріжноманітних людей, що партія в той чи инший спосіб мусить розбитися.

Побіда селянського здорового духа.

Ми отримали до поміщення таку заяву:

Прохаємо Хвальну Редакцію помістити на сторінках газети, що ми, нижче підписані, приїхали на партійний конгрес У. С. О. «Селянський Союз» до Львова, скликаний на 10 жовтня 1926 р. і мали освідчити те, що наказав нам окружний комітет у Володимирі.

Згідно слів посла М. Чучмая, голо-

ви Центрального Комітету У. С. О. «Селянського Союзу», конгрес мав розпочатися в саль епископа в 11-ти годин ранку. Пришшовши до зазначеного поміщення о год. 10-ти, ми застали конгрес У. С. О. «Селянського Союзу» закінченим і через те, не по своїм вини, не могли освідчити постанови окружного комітету У. С. О. «Селянського Союзу» у Володимирі.

Тому змушені подати цю постанову до відома громадянства:

«Окружний комітет у Володимирі делегує на партійний конгрес до Львова на 10 жовтня ц. р. товаришів: Юліма Бунду, Володимира Можка и С. Назарука. Делегатам наказується освідчити в імені організації У. С. О. «Селянського Союзу» на Володимирщині, що ці організації в принципі стоять за обєднання українських соціалістичних угрупувань, але до обєднання з «Волею Народна» не приступляють, бо рахують, що таке обєднання, як невикликане життєвою потребою організації працюючих селян, приведе селянські організації під диктат мінського пролетаріату і змінюючи чисто селянський характер організації У. С. О. «Селянський Союз», доведе ці організації аж до цілковитої ліквідації;

осуджує політику Центрального Комітету «Селянського Союзу», що привела партію, без згоди низів, у так скорому темпі до ліквідації саме в період організаційного розвитку!»

Подаючи до відома зміст постанови, котра доручена нами 10 жовтня секретареві У. С. О. «Сель. Союзу» Братуневі, зазначаємо, що проводирі «Селянського Союзу», перефорсовуючи справу обєднання двох партій, нарушили 52-ий і 54-ий артикул свого організаційного статута. Так їм спішилося...

(Підписи).

З тої заяви, як і з перебігу зїзду «Народної Волі», який подаємо на иншому місці, виходить, що не всі члени «Селянського Союзу» погоджуються з політикою провєду, який затыгав «Селянський Союз» до «Народної Волі». Подана заява показує, що ціла організація володимирської землі не тільки що не погоджується з обєднанням з «Народною Волею», але й стверджує, що вона до «Народної Волі» взагалі не пристане. Не пристануть до неї правдоподібно ще й другі організації, яких делегати голосували проти нової політичної тактики, а також ті, яким щойно політика нової партії відчинить очі.

Показується, що властиво «Селянський Союз» не обєднався з «Народною Волею», бо в дійсности тільки частина «Селянського Союзу» відколелася та пристала до нової партії. Друга частина остала на своїому становищі. Як поступить та друга частина, що остала вірною своїй дотеперішній програмі, це залежить від вирішення її зїзду, що має відбутися в найблищому часі.

Зі світа.

В АНГЛІІ загострився знову страйк углекопів з тої причини, що англійське правительство стануло по стороні власників копалень, а проти робітників. Вже шість місяців трєває страйк. З мільйонних мас робітників повернуло до праці

всього коло 200.000, але й вони зачинають знову кидати працю, коли поачили фальшиве становище уряду. Гроїтніки надіються, що уряд змиєне, коли приїде зима а не буде вугля.

В СОЮЗІ РАДІЙСЬКИХ РЕСПУБЛІК по всіх газетах, на всіх вічах, мітингах та на партійних зборах іде боротьба між комуністами, які підпірають теперішнє правительство зі Сталіном на чолі та опираються на ухвалах чотирнадцятої партійної конференції з р. 1925, а інші комуністами, що їх називають опозицією. Та опозиція на якій чолі стоять такі видні радянські комуністичної партії, як голова III інтернаціоналу Зиновєв, Троцький, Радск, Пятаков, Сапронов, Смїла і инші, дістала свою назву тільки на тій 14 комуністичній партійній конференції. На тій конференції вирішено нову лінійку партії, особливо у відношенні до селянства. Проти цього виступив Зиновєв, який годі став на чолі так званої «Львівської опозиції» і провадився як добрий. Від цього часу розколя комуністична партія, боротьба стає щораз горючою. Ті, що тепер є при владі, на всіх зборах, по всіх газетах кричать: «Ість дискусія! дискусія розвинує диктатуру пролетаріату! дискусія розвинує комуністичну партію і приготує приїзд буржуазії». І дивно одно. Сталіни запевняють, що вони одинокі поступають після заповітів Леніна і закидають Зиновєвцим та троцькістам, що вони є контрреволюціонери. Але й опозиція закидає сталінцям, що вони зрадили комунізму та занорєволюціонери. І на всіх зборах жадають отвергої дискусії над тим, чи лінійка партійної політики є правильна, чи ні. Алеж теперішні можновладці вважають таку дискусію неозпечною, заявляють що вона роздвоює партію і стараються отсе силою адавити всяку «свободу» думки, вже не тільки звичайного громадянина, але й комуніста. І витворилося таке поєдження, що комуністична влада зачала розв'язувати комуністичні збори и віча, коли комісарі побачили, що на вічу переходять опозиційні резолюції, зачала арештувати а навіть побивати в арештах комуністів-опозиціонерів. Дивило до цього, що в комуністичних тюрмах комуністи-в'язні мусили виборювати собі коащі умови голодівками. Для самих комуністів стало тїсно під диктатурою комуністичної партії. Опозиція зачала виступати в обороні тої свободи думки для себе, на яку ніколи не хотіла погодитися для инших, ось хочби соціалістичних партій. Вона зачала домагатися так званої демократизації партії. Себто зачала виступати проти диктатури жмїнки людей в партії, що захопили владу в свої руки й не хочуть з нею поділитися, ось хочби навіть у тім напрямі, щоби ціла партія мала право рішати про важні партійні та державні справи, а не тільки жмїнка головачів в горі. Тій цілій боротьбі між комуністами приглядається непартійне робітництво, й селянство, якому взагалі обридла ціла комуністична влада зі сталінцями й опозицією. З усіх звідомлень большевицьких газет видно що працююча маса в тій боротьбі ще живої участі не бере, хоч і одна й друга воююча сторона хоче її перетягнути на свою сторону. Але ця маса здається ніби говорить: Не питали ви мене до цієї пори — то сваріться дальше самі, а на моє слово приїде ще час.

ПРО ЩО ІДЕ БОРТЬБА? Опозиція закидає теперішнім можновладцям слабу руку у відношенні до нововитвореної совітської буржуазії, закидає занечинчення комуністичної влади притягненням селянина-середняка до співучасті у владі на місцях. Ці оба закиди опозиції є тільки демагогічні. Бо самі члени теперішньої опозиції колись за життя Леніна мовчали, коли він повернув до нової господар-

ської політики (неп) що витворила тих непеманів (совітських буржуїв). І тепер вони не думають самі виступати рішучо за знищенням тої буржуазії, хочуть тільки наложити на неї більше податків. Таке саме менше більше є зі справою відношення до селянства. Опозиція і тут домагається більших податкових тягарів на селянство та обмеження і так невеликих політичних його прав. І тут опозиціоністи чепляються сталінців за дурно. Бо сталінці не є прихильні для селянства й коли трохи поступаються господарським та політичним домаганням селянства, то роблять це не з доброї волі, але з мусу. Ось що пишуть вони самі про цю справу в московській газеті «Правда»:

«Справа стоїть так: або ми розвизуємо свої найбільш важні завдання з **потрібною обережністю**, але вірно, — або ми підемо за опозицією, **спробуємо надмірним натиском на селянство** підвищити темп зареволюції та посваримо пролетаріат з селянством і **напевно скругимо шию диктатурі пролетаріату**».

Отже, як бачимо, тільки страх, щоби голови не зломати — каже сталінцям здирати з селян **з потрібною обережністю але вірно**.

Другий важний закид комуністичних опозиціонерів це той, що сталінська влада замало дає грошей на «індустріалізацію країни», себто на розбудову промисловості фабрик і т. д. та на поправу долі й платні робітника. Цей закид опозиції большевицької це є нова демагогія з тою ціллю, щоби дотягнути найгірше в Європі платного робітника за собою. Сталінці бороняться перед тим закидом таким способом. Вони кажуть: «На те, щоби розбудувати промисел, треба мати гроші, яких ми не маємо. Заграниця нам тих грошей не позичить, хіба, що позволимо цілком запродаватися капіталові. Тому мусимо стягати ті гроші в селянства і даємо на промисловість тому так мало, щоби не зарватися з селянством». Всежтаки під напором опозиції призначив московський уряд 900 мільонів рублів на «індустріалізацію». Розуміється, що ті гроші розбудують і нагодують московського робітника в Московщині. Для українських робітників не стане навіть окрушків. І хоч сталінці є при владі, то таки бояться опозиції, бо навіть зі страху відложили скликання п'ятнадцятої партійної конференції. А тимчасом пускають свою демагогію. В опозиції більшість провідників самі Жиди. І ось їде по Московщині кліч відкидів партії.

ЯКИМИ ЗАСОБАМИ ІДЕ БОРОТЬБА? Опозиція працює на тайних і явних вічах і зборах. Випускає нелегальні, тайні відозви, має свої тайні друкарні. Уряд арештує менших опозиціонерів, але до великих риб не має відваги забратися. І тепер стоїть справа так, що всі чекають: чи Сталін арештує Троцького, чи Троцький Сталіна, чи може в останнім часі ще на який місяць загодяться? Останні газети з СРСР доносять, що сталінці рішилися піти на боротьбу. Видко, що опозиція не пішла на угоду. Відомий товаришам з галицької чи всеукраїнської армії член харківського уряду Затонський написав в 228 ч. Комуніста з дня 5 жовтня дуже гостру статтю проти опозиції під заголовком: «Геть дискусію!» В ній пише він: «Був 14-й зїзд. Був на зїзді й Троцький. Чому він тоді мовчав? Чому тоді не розказав усім партії чого він хоче? Хібаж ми ведемо шшу лінію, а-ніж на 14 зїзді?»

Чому саме зараз приспішило підіймати галас? Нам потрібна робота, а не безконечна дискусія. Партія своєї лінії, як рукавички міняти не може й не буде. От через що вона повинна дати рішучу одсіч розкольникам, що інтереси й дис-

ципліну партії підпорядковують інтересам своєї авантюрицько-ліквідаторської акції». — Так пише Затонський. І так зачали писати ті, що блище уряду. Бачиться, що положення ще більш загострилося.

ПОЛЬСЬКИЙ СОИМ затвердив на засіданні з 30 вересня союзний договір Польщі з Румунією. За тим договором з боярською Румунією, що дусить немилосерно всякі, навіть культурні змагання поневоленних народів та терором нищить соціалістичний рух, голосували також польські «соціалісти». Проти румунського терору виступили при тій нагоді тільки представник українського посольського клубу С. Назарук та комуніст Варські. Між иншим маршал сойму не дав докінчити заяви С. Назарука, відбираючи йому слово за «приниження союзної держави».

ПРИГАДУЄТЬСЯ всім Громадянам-Українцям в «ДНІСТРІ» ще не забезпеченим, що $\frac{1}{3}$ часті вартости будинків не підлягає примусовому забезпеченню в ПДУВ. і тому належить зараз а найдалше по 31. жовтня ц. р. вивістити її в П. Д. У. В. і зараз забезпечити в «ДНІСТРІ» (з терміном від 1. січня 1927 р.) 1—2

Всякі інформації в тій справі подасть Т-во «ДНІСТЕР» у Львові і його Агенції, які знаходяться у всіх більших громадах.

НОВИНКИ.

До всіх співучих Українців городенського повіту!

В неділю, дня 17. жовтня 1926 о год. 4. попол. відбудуться в салі «Народного Дому» в Городенці І. Конститууючі Загальні Збори Музично-драматичного Товариства «Боян» в Городенці, на які запрошуємо

Вже вийшов з друку

„Приятель Господаря“ в тексті — 240 сторінок. — **НОВИНКА!!** Табелки для нового господарського рахівництва. — Цей календар мусить бути в хаті кожного господаря. — Ціна 3.50 зол. з пересилкою 4 зол. За післяплатою 4.50 зол. — Хто купує одразу не менш 10 прим., платить по 3.50 за календар з пересилкою.

Адреса: „Сільський Світ“, Львів, Собіського 32. 1—1

В ПОЧАЄВІ ОДКРИТО КНИГАРНЮ „ГРОМАДА“

яка має на складі всі українські видання, шкільні книжки та канцелярійне приладдя. — Книгарня міститься в домі п. Вольського. 1—4

Вже вийшов календар

ЧЕРВОНОЇ КАЛИНИ

З М І С Т:

Др. Кирило Трильовський: З моїх споми-нів. Початок стрілецької організації і «Боева Управа». — Мирон Заклинський: У. С. С. під кінець 1917 р. — Др. Володимир Шуровський: Іван Франко серед Українських Січових Стрільців. — Ів. Горбанько: На поміч Центральній Раді. — Федір Дудко: Момент. — Остап Залеський: Одна кров. — Юрко Бобровський: Рішюча битва. — Д. Лілієнкрам: Весняної ночі. — Юра Шкрумеляк: Білий кінь. — Б. Л.: На вищі. Оповідання полоненого старшини. — Я. Л.: З листопадових переживань. — В. Львівський: Кавалер семи бід. — В. Львівський: Батяр. — Юра Шкрумеляк: Побідники. — П. В-к.: Пімста небіжчиків. — Б. Л. Одна з у-

країнських містерій. — бар. О. Ратгаус: В Лидиз-Кіоску. — Л. Лулу: Улюблена пісня полковника Дмитра Вітовського. — Л. Лешкий: Осінь 1918 р. — В. — В. Орлиць: Протинаступ. — Іван Михайленко: Печеніжська оборона в р. 1919. — Л. Лулу: Несподівана поміч. — О. Лешук: Американська військова місія. — О. Бабій: «Гуцульський курінь» (Фрагмент з поеми). — Л. Лулу: Панцирний жид. — ген. Безручко: Група С. С. в боях на підступах до Кам'янця-Подільського. Бій під Смотричем 22. липня 1914 р. — О. Василь: Данцог нещастя. — О. Кедриш: Симон Петлюра. — Михайло Рудницький: Дві французькі повісті з нашої революції.

14 аркушів друку окремо 20 сторін ілюстрацій на люксосовім папері.

Ціна 3.—, з пересилкою 3.45, за післяплатою 3.70. Адреса: «Червона Калина» Львів, Руська 18.

За Редакцію відповідає: Степан Терлецький.

З друкарні А. Гольдмана, Львів, Смигуська 19. Тел. 8-74.

Видане Видавничою С-кою «Громада», кооп. з обм. тор.

всі кращі співучі й драматичні сили городенського повіту. Тогож дня о год. 7. вечер відбудеться інавгураційна вистава «Боян» — «Чорноморці» оперета на 3 дії.

ЛУГОВІ ВІДЗНАКИ

приписані статутом — висилає до всіх «Лугів» в краю кооператива «Жіночий Базар» в Коломиї.

Ціна одної відзнаки з додатками — 50 грошів, але замовляти треба в більшій кількості (найменше кільканацять штук) за поштовою післяплатою. Адресувати так: Кооператива «Жіночий Базар», Коломия.

ЕЛЕГАНТ

терпентинова паста до обуви.

Французька Маса

до фротерування підлоги.

Васеліна жовта, чорна

до шкір, упряжи і кінських копит в бочці і бляшаних пуделках.

поручає

О. ЛЕВИЦЬКА і С-ка — Львів, Кордецького 1. 1—4

Позір „ЛУГИ-1“

ХТО хотівби набути однострої, нехай зголоситься до члена самбірського „Лугу“ в Самборі, Івана Шембля при вул. Перемиській. — Цілий комплет коштує 10 зол., а за порукою на 6. тижнів на виплат. 1—1

ТКАЦЬКІ варстати поспішні, сталеві бляти всіх вимірів, нити, човники, пряділки, гремпі до вовни і лону і всі прочі ткацькі прилади доставляє фірма

„ТЕХІТЛ“ М. Кожушко, Рава Руська.

Купуємо кожду кількість білої вовни. 1—4

Д-Р ПРАВ рутинований кондіпент об'яме посаду з днем 1. листопада 1926 р. Згодошення слати; Adwokacka kancelarja d-ra Mokrego Kr. sno dla d-ra J. N. 717 1—3